

Волинський державний університет імені Лесі Українки
Психологічний факультет
Кафедра медичної психології та психодіагностики

Мирослава Мушкевич

КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА

*Навчальна програма спецкурсу
для студентів спеціальності „Медична психологія”*

Редакційно-видавничий відділ „Вежа”
Волинського державного університету
імені Лесі Українки

Луцьк - 2006

УДК 159.9: 61 (075.8)

М 93

ББК 88. 481. я 73

Рекомендовано до друку вченою радою Волинського державного університету імені Лесі Українки (протокол №6 від 02.02.2006)

Рецензенти: головний лікар

Волинського обласного наркодиспансеру

Дацюк М. Є.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри медичної психології і психодіагностики

Волинського державного університету імені Лесі Українки

Хлівна О. М.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри медичної психології і психодіагностики

Волинського державного університету імені Лесі Українки

Федоренко Р. П.

Мушевич М.І.

М 93. Клінічна психодіагностика: Навч. програма до спецкурсу для студ. спец. „Медична психологія”. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 40 с.

Видання вміщує дидактичні матеріали про структуру спецкурсу, планування аудиторних занять, а також завдання для самостійної роботи студентів.

Для студентів спеціальності «Медична психологія».

УДК159.9: 61 (075.8)

ББК88. 481. я 73

Мушкевич М. І., 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сьогодні у всьому світі клінічна психологія є провідною психологічною дисципліною, що відображається як у науковій діяльності університетів, так і в практичній діяльності психологів і психотерапевтів. Тому так важливо, щоб студенти і практики отримали знання з клінічної психодіагностики в упорядкованому і структурованому вигляді. Без вивчення психодіагностики в спеціальній освіті не може бути психолога. Науково обумовлена практична діагностика – це не лише застосування різноманітних методів. Діагност повинен методично й теоретично осмислювати образ дій, щоб вибрати стратегії і методи дослідження і в результаті прийти до диференційованого й обумовленого заключення. Сьогодні це робити важко, оскільки пропонується велика кількість різноманітних методів дослідження. Саме в клініко-психологічній сфері бажано використовувати невелику кількість апробованих методів.

У запропонованому навчальному спецкурсі виділяються первинна діагностика, класифікаційно-категоріальна діагностика, орієнтований на симптоми скринінг, специфічні методи для окремих діагностичних сфер, діагностика протікання терапії і змін.

Мета курсу – ознайомити студентів факультету психології з широким колом теоретико-методологічних питань психодіагностики в умовах клініки, розкрити основні проблеми психологічної допомоги в клініко-консультативній роботі, сформуванню систему наукових знань у галузі теорії і практики напрямків клінічної психодіагностики, оволодіти категоріальним апаратом клінічної психології та психодіагностики, формування вмінь і навиків проведення психологічного дослідження в клініці.

Основні завдання клінічної психодіагностики: вивчення ролі особистості в походженні нервово-психічних і соматичних (у першу чергу психосоматичних) хвороб; виявлення значення особистісного фактору в патогенезі хвороб і формуванні їх клінічних картин; виділення психологічних особливостей зміни

особистості при різних захворюваннях; розробка ефективних особистісно-орієнтованих методів профілактики, психотерапії і реабілітації; використання методів психологічної діагностики для оцінювання ефективності лікування і реабілітаційних програм.

Зміст навчальної програми спрямований на оволодіння студентами **практичними навиками**, які забезпечували б кваліфіковане професійне розв'язання завдань не лише клінічної психодіагностики (в тому числі й експертної), а й психокорекції та психологічного консультування, а саме:

- умінням проводити психологічне дослідження із урахуванням нозологічної і вікової специфіки, а також у зв'язку із завданнями медико-психологічної експертизи;

- створенням необхідного психологічного контакту й адекватного контролю психологічної дистанції;

- планування й організація досліджень;

- вибором адекватного методичного інструментарію;

- умінням здійснювати кількісний і якісний аналіз результатів дослідження у зв'язку з різними цілями: диференційною діагностикою, аналізом психічного стану, оцінюванням ефективності проведення терапії;

- володінням основними інтерпретаційними схемами й підходами;

- адекватним представленням отриманих даних у психологічному заключенні;

- володінням основними клініко-психологічними методами: клінічним інтерв'ю, збором психологічного анамнезу, психологічним анамнезом біографії, природним експериментом;

- володінням основними експериментально-психологічними методиками, спрямованими на дослідження психологічних функцій, процесів, станів, міжособистісних взаємин;

-володінням основними прийомами нейропсихологічного дослідження:
методами оцінювання стану гнозису, праксису, мовних функцій тощо;

-володінням комп'ютерною діагностикою.

Робота над програмою має здійснюватися в такий спосіб, щоб навчальний матеріал стимулював студентів до дискусій, критичного осмислення фактів, формулювання самостійних умовисновків, вироблення конструктивної позиції в діагностичній та терапевтичній роботі. Курс побудований на принципах інтегративного підходу до розгляду психологічних явищ та категорій і є органічно пов'язаним із такими дисциплінами, як вікова та педагогічна, загальна, диференційна та соціальна психологія.

Кількість годин – 62;

лекцій – 24;

практичних – 14;

лабораторних занять – 18;

консультацій – 4;

форма контролю – залік – 2.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

„КЛІНІЧНА ПСИХОЛОДІАГНОСТИКА”

Розділ I. Загальні положення клінічної психодіагностики

1. Предмет і завдання клінічної психодіагностики.
2. Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики.
3. Основні прийоми клінічної психодіагностики.
4. Психологічні тести як форми отримання даних.

Розділ II. Діагностика порушень пізнавальної сфери

5. Порушення уваги, сприйняття, відчуття.
6. Порушення пам'яті.
7. Порушення мислення.
8. Фундаментальні методики діагностики інтелекту.

Розділ III. Методи діагностики особистості в клініці

9. Особистісні опитувальники.
10. Дослідження акцентованих особливостей особистості.
11. Діагностика невротичних порушень.
12. Проективні методи дослідження особистості в клініці.

Навчально-тематичний план

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу, теми</i>	<i>Кількість годин</i>		
		<i>лекції</i>	<i>практичні заняття</i>	<i>лабораторні заняття</i>
I	Розділ I. Загальні положення клінічної психодіагностики	8	-	-
1	Предмет і завдання клінічної психодіагностики			
2	Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики			
3	Основні прийоми клінічної психодіагностики			
4	Психологічні тести як форми отримання даних			
II	Діагностика порушень пізнавальної сфери	8	4	6
5	Порушення уваги, сприйняття, відчуття			
6	Порушення пам'яті			
7	Порушення мислення			
8	Фундаментальні методики діагностики інтелекту			
III	Методи діагностики особистості в клініці	8	10	12
9	Особистісні опитувальники			
10	Дослідження акцентованих особливостей особистості			
11	Діагностика невротичних порушень			
12	Проективні методи діагностики особистості в клініці			
Загальна кількість годин		24	14	18

Навчально-тематичний план спецкурсу „Клінічна психодіагностика”

для заочної форми навчання

№ з/п	Назва розділу, теми	Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	лабораторні заняття
I	Розділ I. Загальні положення клінічної психодіагностики	3	-	-
1	Предмет і завдання клінічної психодіагностики			
2	Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики			
3	Основні прийоми клінічної психодіагностики			
4	Психологічні тести як форми отримання даних			
II	Діагностика порушень пізнавальної сфери	3	2	3
5	Порушення уваги, сприйняття, відчуття			
6	Порушення пам'яті			
7	Порушення мислення			
8	Фундаментальні методики діагностики інтелекту			
III	Методи діагностики особистості в клініці	2	2	3
9	Особистісні опитувальники			
10	Дослідження акцентованих особливостей особистості			
11	Діагностика невротичних порушень			
12	Проективні методи діагностики особистості в клініці			
Загальна кількість годин		8	4	6

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ „КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА” ЗА ТЕМАМИ

Розділ I. Загальні положення клінічної психодіагностики

Тема 1.1. Предмет і завдання клінічної психодіагностики

Визначення предмету клінічної психології як психологічної дисципліни. Основні завдання клінічної психодіагностики: одержання даних для діагностики. Функції клініко-психологічної діагностики: опис, класифікація, пояснення, прогноз, оцінювання. Мета діагностичного процесу. Схема проведення діагностичного процесу. Історичні передумови клінічної психодіагностики. Місце клінічної психодіагностики як дисципліни серед наук, які вивчають закономірності й стереотипи розвитку психічних захворювань. Етика психодіагностичного обстеження в клініці.

Тема 1.2. Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики

Категорії мультимодальності клінічної психодіагностики. Площина даних. Біологічна/соматична площина. Психічна/психологічна площина. Соціальна площина. Екологічна площина. Джерела даних. Самоспостереження. Стороннє спостереження. Методи дослідження. Розширені методи. Звужені методи. Експериментально-психологічні методи дослідження. Критерії вибору методів дослідження. Оцінювання ефективності психокорекційного та психотерапевтичного впливу. Конструкти/функційні сфери. Традиційні конструкти. Комплексні конструкти.

Тема 1.3. Основні прийоми клінічної психодіагностики

Поняття анамнезу. Медичний та психологічний анамнез. Психологічний анамнез хвороби. Психологічний анамнез життя. Теми збору психологічного анамнезу. Способи збору психологічного анамнезу. Об’єктивний анамнез. Психологічний катамнез. Найближчий катамнез. Віддалений катамнез.

Спостереження за поведінкою хворого. Завдання спостереження. Реєстрація спостереження. Клінічне інтерв'ю. Функції клінічного інтерв'ю. Методологічні прийоми проведення клінічного інтерв'ю. Принципи клінічного інтерв'ю. Етапи проведення клінічного інтерв'ю. Клінічне інтерв'ю з сім'єю. Цілі й структура оцінного інтерв'ю. Чотири етапи клінічного інтерв'ю з сім'єю. Десять основних запитань інтерв'ю.

Тема 1.4. Психологічні тести як форми отримання даних

Обставини вибору психологічних тестів. Принцип зростаючої складності. Агравация. Симуляція. Псевдодеменція. Стандартизація, репрезентативність інструментарію. Надійність тесту. Способи визначення надійності тестів. Валідність тесту. Нозологічна валідність тесту. Критерії валідності. Особистісні тести. Проективні тести. Форми проведення психологічних тестів. Основні вимоги до психодіагностичних вимірювань у клініці.

Розділ II. Діагностика порушень пізнавальної сфери

Тема 2.1. Порушення уваги, сприйняття, відчуття

Класифікація основних методів психодіагностики уваги, сприйняття, відчуття. Психологічні механізми порушення уваги, відчуття, сприймання. Робота психолога з методиками діагностування особливостей уваги, сприйняття, відчуття. Кількісні та якісні порушення відчуттів. Порушення сприймання: характеристика і види агнозій. Порушення уваги й особливості їх проявів.

Тема 2.2. Порушення пам'яті

Психологічні механізми порушення пам'яті. Співвідношення порушень пам'яті та уваги. Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах. Методи дослідження особистісного компонента пам'яті. Проблема забування намірів. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.

Тема 2.3. Порушення мислення

Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення. Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення. Порушення мотиваційного компоненту мислення. Порушення розумової працездатності. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів мислення.

Тема 2.4. Фундаментальні методика діагностики інтелекту

Класифікація основних методів психодіагностики інтелекту. Тест Біне-Сімона – основоположник сучасних методів визначення рівня інтелекту. Робота психолога з конкретними тестами визначення рівня інтелекту: тестами Г. Айзенка, Дж. Равена.

Технологія використання методики Д. Векслера у процесі вивчення інтелекту особистості. Основні підходи до вимірювання інтелекту. Теорії структури інтелекту. Ієрархія теорії структури інтелекту. Моделі інтелекту за Терстоуном, Гілфордом, Айзенком, Кеттеллом, Стернбергом.

Розподіл тестових оцінок інтелекту. Інтелект та свідомість. Інтелект та біологічне середовище. Інтелект та статеві відмінності. Інтелект та харчування. Інтелект та соціокультурне середовище. Відмінності в інтелекті, зумовлені віком. Відмінності в інтелекті, зумовлені кількістю дітей у сім'ї та черговістю їх народження. Інтелект та особистість. Особливості вимірювання інтелекту.

III. Методи діагностики особистості в клініці

Тема 3.1. Особистісні опитувальники

Поняття про риси особистості як про змінні, що фіксують інтегральну стратегію поведінки людини. Особливості конституційних, індивідуальних та особистісних рис. Види опитувальників. Форми опитувальників та представлення результатів.

Достовірність особистісних опитувальників та фактори, які впливають на неї. Фальсифікація та установки на відповіді. Розуміння питань та варіативність відповідей. Узагальнений аналіз факторів, які детермінують відповідь. Особистісні опитувальники та теорії особистості.

Характеристики особистісних опитувальників FPI, MMPI. Особливості роботи з методикою експериментального дослідження рівня домагань Ф. Хоппе. Робота з методиками: особистісний опитувальник Айзенка, САН.

Тема 3.2. Дослідження акцентованих особливостей особистості

Типи акцентуацій характеру за К. Леонгардом та А. С. Лічко. Виділення групи акцентуованих особистостей. Принципи акцентуацій властивостей характеру і темпераменту. Особливості роботи із „Опитувальником для дослідження акцентованих особливостей особистості”. Профіль особистісної акцентуації.

Робота з „Патохарактерологічним діагностичним опитувальником (ПДО)”. Різні ступені вираженості психопатій і акцентуацій характеру. Типи акцентуацій характеру за Лічко. Особливості використання ПДО. Виділення проблем підлітка за допомогою ПДО.

Тема 3.3. Діагностика невротичних порушень

Невротичний рівень психічних порушень. Ознаки неврозу. Особливості роботи з опитувальниками для скринінгу неврозів: „Шкала депресії”, „Методика діагностики рівня соціальної фрустрованості”, „Методика експрес-діагностики неврозу”, „Методика діагностики соціально-психологічної адаптації”, „Шкала реактивної і особистісної тривожності”. Спільні ознаки різних дезорганізуючих станів. Механіка різних станів розладів.

Тема 3.4. Проективні методи діагностики особистості в клініці

Проекція – від феномену до принципу дослідження. Проективна гіпотеза та проективні методики. Види і класифікація проективних методик. Роль стимулу в проективних методиках.

Теоретичне обґрунтування проєктивного підходу до діагностування особистості. Підсвідоме та проєктивні методики. Особливості розробки, застосування та використання результатів проєктивних методів.

Методика Г. Роршаха, Г. Мюррея, С. Розенцвейга, М. Люшера, „Незакінчені речення”, „Семантичний диференціал” та ін.

Малюнкові тести та їх роль у клінічній психодіагностиці. Робота психолога з тестами: „Намалюй людину”, „Неіснуюча тварина”, „Дім-Дерево-Людина”.

Методичні вказівки до практичних і семінарських занять.

Запланована тематика практичних занять з „Клінічної психодіагностики”
передбачає:

– **засвоєння** основних понять курсу, таких як: сприймання, зорові агнозії, увага, відволікання, інтелект, розумовий вік, модель інтелекту, вербальна шкала, невербальна шкала, норма розвитку, розумова відсталість, олігофренія, церебрально-органічна затримка, ретестування, клінічне дослідження, патопсихологічне дослідження, надійність, кореляція, психічні властивості, рівень домагань, самооцінка, нейротизм, психічні стани, екстраверсія, інтроверсія, невроз, психопатія, конституційні психопатії, проекція, стимульний матеріал тощо;

– **ознайомлення** з особливостями психодіагностики уваги, сприймання та відчуття, вимірювання інтелекту, вимірювання інтелекту, діагностики затримки розвитку, застосування особистісних опитувальників, дослідження психічних станів, діагностики невротичних і психопатичних станів.

Загальна підготовка студентів до практичних занять полягає в опрацюванні запропонованої літератури та оволодінні матеріалом за питаннями плану до кожного заняття.

Така підготовка сприяє засвоєнню основних знань, розвитку професійно значимих якостей майбутніх психологів, формує системне психологічне мислення та показує можливість індивідуальних наукових та практичних доробок в сучасній медико-психологічній проблематиці.

СТИСЛИЙ ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Психодіагностика уваги, сприймання, відчуття

1. Якісні й кількісні характеристики порушення уваги. Особливості дослідження.

2. Якісні й кількісні порушення відчуттів. Методи та методики дослідження порушень відчуттів.

3. Порушення сприймання, характеристика й види агнозій. Загальна характеристика галюцинацій. Методи й методики діагностики сприймання та його порушень.

Основні поняття: сприймання, афективні компоненти, зорові агнозії, одностороння сліпота, зниження гостроти зору, порушення зорово-просторової орієнтації, галюцинації; увага, розсіюваність, виснаженість, звуженість об'єму уваги, малорухливість уваги, відволікання; відчуття, кількісні порушення відчуттів, якісні порушення відчуттів.

Література: 2; 3; 10; 17; 22; 24; 30; 31; 35; 37; 41; 43; 44; 54; 55.

Практичне заняття №2

Тема: Вимірювання інтелекту

1. Теорії структури інтелекту.

2. Практичне застосування тестів інтелекту.

3. Використання даних психодіагностики інтелекту для оптимізації, нормалізації та підвищення розумової діяльності.

Основні поняття: інтелект, структура інтелекту, модель інтелекту, вербальна шкала, невербальна шкала, принцип прогресивності, субтести, коефіцієнт інтелекту, розумовий вік, хронологічний вік, стандартне відхилення, коефіцієнт кореляції, коефіцієнт надійності, стандартні помилки, дзвоноподібна крива, інтелектуальний рейтинг.

Література: 2; 3; 7; 10; 18; 24; 30; 36; 56; 57; 58.

Практичне заняття №3

Тема: Діагностичний процес при розумовій відсталості та порушеннях, пов'язаних із розвитком

1. Діагностика затримки психічного розвитку.
2. Вибір психодіагностичних методик при дослідженні розумової відсталості.
3. Фундаментальні методики дослідження порушень інтелектуальної сфери.

Основні поняття: норма розвитку, розумова відсталість, порушення розвитку, гармонійний психофізичний інфантилізм, соматогенна затримка психічного розвитку, педагогічна та мікросоціальна занедбаність, олігофренія, дебільність, церебрально-органічна затримка.

Література: 2; 3; 7; 10; 18; 24; 30; 36; 56; 57; 58.

Практичне заняття №4

Тема: Особистісні опитувальники в клінічній психодіагностиці

1. Види опитувальників, форми опитувальників та представлення результатів.
2. Достовірність особистісних опитувальників та фактори, які впливають на неї.
3. Практичне застосування особистісних опитувальників.
4. Поняття про психодіагностичний профіль особистості.

Основні поняття: диференційна діагностика, ретестування, мотиваційна лабільність, клінічне дослідження, патопсихологічне дослідження, індивідуально-нозологічна діагностика, владність, надійність, коореляція, стандартизація тесту.

Література: 2; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 14; 16; 18; 24; 30; 33; 36; 37; 39; 41; 42; 44; 50; 52; 56; 59; 60.

Практичне заняття №5

Тема: *Порушення в особистісному розвитку та методи їх дослідження*

1. Методи інтегрального оцінювання особистості в контексті соціальної ситуації її розвитку.
2. Особливості дослідження психічних станів.
3. Методи дослідження структурних компонентів особистості.

Основні поняття: психічні властивості, психологічні особливості, психічні стани, емоційно-вольова регуляція, рівень домагань, об'єктивно-принциповий рівень домагань, суб'єктивно-особистісний рівень домагань, самооцінка, почуття неповноцінності, самоствердження, екстраверсія, інтраверсія, нейротизм, психопатизм.

Література: 2; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 14; 16; 18; 24; 30; 33; 36; 37; 39; 41; 42; 44; 50; 52; 56; 59; 60.

Практичне заняття №6

Тема: *Діагностика невротичних і психопатичних станів*

1. Психологічні особливості вивчення синдромологічних неврозів.
2. Використання опитувальників для вивчення скринінгу неврозів в епідеміологічних дослідженнях.
3. Найбільш типові опитувальники для скринінгу неврозів.

Основні поняття: невроз, психопатія, дисгармонійний психічний розвиток, класифікація неврозів та психопатій, конституційні психопатії, шизоїдна психопатія, психостенічний тип психопатії, істероїдна психопатія, неврастенія, гіперстенічний тип, астеноіпохондричний тип, неврози, фобічний невроз, ритуали, неврози нав'язливих станів.

Література: 7; 10; 12; 14; 17; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 28; 41; 54.

Практичне заняття №7

Тема: Проективний підхід у клінічній психодіагностиці

1. Проекція як психологічний феномен.
2. Види проективних методів.
3. Особливості розробки, застосування та використання результатів проективних методів.
4. Практичне застосування проективних методів.

Основні поняття: проекція, неусвідомлюваний процес, стимульний матеріал, малюнкові методи проекції, вербальні методи проекції, словесні асоціації, плями, апперцепції тест, тенденції, принципи аналізу, схематичний аналіз, формальний аналіз, спрямованість особистості, тип реакції особистості, семантичний диференціал, квантифікація оцінок, локалізація, рівень форми, детермінанти, зміст, реалістичність сприйняття дійсності.

Література: 5; 6; 10; 11; 15; 26; 40; 48; 49; 52; 54; 61; 62.

Інструкції до лабораторних занять.

Запропоновані лабораторні заняття з клінічної психодіагностики передбачають *ознайомлення студентів з*

- методиками дослідження порушень уваги, відчуття, сприймання (*заняття № 1*);
- методиками діагностики порушень мислення (*заняття № 2*);
- методиками діагностики інтелекту (*заняття № 3*);
- методиками діагностики відхилень у розумовому розвитку (*заняття № 4*);
- методиками діагностики особистості (*заняття № 5*);
- опитувальниками для скринінгу неврозів (*заняття № 6*);
- методиками діагностики особистості в клініці за допомогою проєктивних методик (*заняття № 7*);
- проєктивними методиками дослідженнями відхилень в особистісному розвитку дітей (*заняття № 8*);
- методиками дослідження акцентуацій характеру підлітків (*заняття № 9*).

Проведення лабораторних робіт традиційне: студент ознайомлюється з темою роботи, метою, при необхідності звертається до теоретичної довідки. Вивчає інструкцію лабораторної роботи, приступає до її виконання. По кожній роботі передбачається письмовий звіт.

СТИСЛИЙ ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторне зняття №1

Мета: Ознайомлення з методиками дослідження порушень уваги, відчуття, сприймання.

1. Дослідження концентрації і стійкості уваги.

Методика дослідження: коректурна проба (тест Бурдона).

2. Дослідження стійкості уваги й динаміки працездатності.

Методика дослідження: таблиці Шульте.

3. Дослідження вибірковості й концентрації уваги.

Методики дослідження: „Мюнстерберга методика”; „Флуктуація уваги”.

4. Дослідження відчуття і сприймання.

Методики дослідження: „Ілюзії Поггендорфа”; „Ілюзії Мюллера-Луера” (ілюзія сприймання); „Ілюзія Данці”; „Психогеометрія Делінгер”; „Фігура Поппельрейтера»”

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 2; 3; 10; 17; 22; 24; 30; 31; 35; 37; 41; 43; 44; 54; 55.

Лабораторне заняття №2

Мета: Ознайомлення з методиками діагностики порушень мислення.

1. Дослідження рівня мислення і протікання процесів мислення.

Методики дослідження: „Закономірності числового ряду”; „Абстрактне мислення”; „Прості аналогії”; „Складні аналогії”; „Порівняння понять”; „Виділення суттєвих ознак”; „Логічне мислення”; „Виключення зайвого”; „Пояснення понять”; складання картинок із відрізків А. Бернштейна; дослідження рівня процесів узагальнення В. Блейхера.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 1; 2; 3; 7; 10; 10; 14; 18; 24; 30; 36; 37; 39; 42; 45; 50; 54; 56; 57.

Лабораторне заняття №3

Мета: Ознайомлення з методиками діагностики інтелекту.

1. Дослідження загальних здібностей.

Методики: тест Р. Мейлі; тест Г. І. Россолімо.

2. Дослідження розумового розвитку.

Методика: шкільний тест розумового розвитку.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 2; 3; 7; 10; 18; 24; 30; 36; 56; 57; 58.

Лабораторне заняття №4

Мета: Ознайомлення з методиками діагностики відхилень у розумовому розвитку.

1. Дослідження порушень, пов'язаних із розвитком.

Методики: тест Стенфорд-Біне (чи тест Біне-Сімона); тест Векслера; методика „Кубики Косса”.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 2; 3; 7; 10; 18; 24; 30; 36; 56; 57; 58.

Лабораторне заняття №5

Мета: Ознайомлення з методиками діагностики особистості.

1. Діагностика якостей особистості, темпераменту, характеру.

Методики: тест-опитувальник Г. Айзенка; опитувальник ММРІ.

2. Діагностика самосвідомості.

Методика: тест дослідження самооцінки Дембо-Рубінштейна.

3. Діагностика емоційно-регулятивної сфери.

Методика: шкала самооцінки ситуативної і особистісної тривожності Ч. Спілбергера.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження

Література: 2; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 14; 16; 18; 24; 30; 33; 36; 37; 39; 41; 42; 44; 50; 52; 56; 59; 60.

Лабораторне заняття №6

Мета: Ознайомлення з опитувальниками для скринінгу неврозів.

1. Диференційна діагностика депресивних станів.

Методика: опитувальник „Шкала депресії” (адаптований Г. І. Балашовою).

2. Дослідження незадоволеності своїм соціальним досягненням.

Методики: методика діагностика рівня соціальної фрустрованості Л. І. Вассермана (модифікація В. В. Бойко); методика діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Раймонда.

3. Діагностика невротичних проявів.

Методика: експрес-діагностики неврозу К. Хека і Х. Хесса.

4. Діагностика типів ставлення до хвороби.

Методика: „Особистісний опитувальник Бехтеровського інституту”.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 7; 10; 12; 14; 17; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 28; 41; 54.

Лабораторне заняття №7

Мета: Ознайомлення з методиками діагностики особистості в клініці за допомогою проєктивних методик.

1. Дослідження особистості.

Методики: тематичний апперцептивний тест (ТАТ); тест малюнкової асоціації С. Розенцвейга; методика незакінчених речень; методика „Семантичний диференціал” Ч. Осгуда; тест Роршаха.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 5; 6; 10; 11; 15; 26; 40; 48; 49; 52; 54; 61; 62.

Лабораторне заняття №8

Мета: Ознайомлення з проєктивними методиками дослідження відхилень в особистісному розвитку дітей.

1. Дослідження особистості дитини.

Методики: тест „Дім-Дерево-Людина”; тест „Неіснуюча тварина”; тест Люшера; дитячий апперцептивний тест (ДАТ); тест „Кінетичний малюнок сім’ї”; кольоровий тест відношень (КТВ).

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 5; 6; 10; 11; 15; 26; 40; 48; 49; 52; 54; 61; 62.

Лабораторне заняття №9

Мета: Ознайомлення з методиками дослідження акцентуацій характеру підлітків.

1. Діагностика акцентуації характеру.

Методика: тест акцентуації характеру.

2. Діагностика типу акцентуації особистості.

Методика: методика визначення типу акцентуації рис характеру та темпераменту К. Леонгарда і Х. Шмишека.

Завдання для самостійної підготовки:

1. Підготуватися до проведення психодіагностичного обстеження за відповідними методиками (виготовити необхідний стимульний матеріал, протоколи до 2-3 методик).

2. Оформити звіт про проведене дослідження.

Література: 9; 10; 30; 32; 43.

Методичні вказівки з організації самостійної роботи з курсу
„Клінічна психодіагностика”
для студентів спеціальності „Психологія”.

Окрім аудиторної, робоча навчальна програма курсу передбачає організацію самостійної роботи студентів. Основні завдання, які ставляться в ході виконання самостійної роботи:

- Читання і конспектування додаткової літератури.
- Огляд сучасних періодичних видань з курсу „Клінічна психодіагностика”.
- Ознайомлення з авторефератами кандидатських і докторських дисертацій із клінічної психології та суміжних наук.
- Виконання творчих завдань та творчих проектів.

Поточна самостійна робота планується, як правило, за тими питанням курсу які не розглядались на семінарських і лабораторних заняттях, або ж належать до інноваційних сучасних досліджень як в сфері практичної психології, так і в сфері практичної медицини.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основні форми самостійної роботи студентів у процесі вивчення спецкурсу „Клінічна психодіагностика”:

- опрацювання лекційного матеріалу та додаткове самостійне вивчення теоретичного матеріалу за підручниками та посібниками;
- підготовка до практичних та лабораторних занять та виконання позааудиторних завдань;
- використання комп’ютерної техніки для пошуку нової інформації стосовно нових методів та методик психодіагностики;
- підготовка до складання заліку.

Тема 1. Предмет і завдання клінічної психодіагностики

1. Витоки клінічної психодіагностики як науки.
2. Передісторія клінічної психодіагностики.
3. Взаємозв’язок клінічної психодіагностики з іншими науками.

Тема 2. Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики

1. Індивідуальна діагностика й діагностика міжособистісних систем.
4. Фіксація даних у природному оточенні.
3. Проблематика мультимодальності.

Тема 3. Основні прийоми клінічної психодіагностики

1. Правила психологічного спостереження.
2. Основні принципи й методи психологічного дослідження „Внутрішньої картини хвороби”.

Тема 4. Психологічні тести як форма отримання даних

1. Застосування факторного аналізу при створенні тестів.
2. Адаптація і розробка опитувальників.

Тема 5. Порушення уваги, сприйняття, відчуття

1. Цілеспрямований анамнез і діагностика сприймання.
2. Методи дослідження порушень уваги.

Тема 6. Порушення пам'яті

1. Методи перевірки мнемічних функцій.
2. Тести на впізнавання і відтворення.
3. Асоціативні тести.

Тема 7. Порушення мислення

1. Класифікація методів діагностики мислення.
2. Клінічне інтерв'ю як метод діагностики розладів мислення і можливостей вирішення проблем.

Тема 8. Фундаментальні методики діагностики інтелекту.

Розподіл тестових оцінок інтелекту.

1. Особливості вимірювання інтелекту.

Тема 9. Особистісні опитувальники

1. Види опитувальників.
2. Методи та методики психодіагностики свідомості.

Тема 10. Дослідження акцентованих особливостей особистості

1. Методи діагностики порушень поведінки дітей.
2. Діагностична розмова з батьками при реєстрації порушень поведінки.

Тема 11. Діагностика невротичних порушень

1. Диференційна діагностика невротичних розладів.
2. Тести для діагностики депресивної симптоматики.

Тема 12. Проективні методи діагностики особистості в клініці

1. Історія і передісторія проективної психодіагностики.
2. Особливості розробки, застосування і використання результатів проективних методів.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що вивчає клінічна психологія як психологічна дисципліна?
2. Які основні завдання клінічної психодіагностики?
3. Назвіть функції клініко-психологічної діагностики?
4. Яка мета діагностичного процесу?
5. Якою є схема проведення діагностичного процесу?
6. Що є історичною передумовою клінічної психодіагностики?
7. Співвідношення клінічної психодіагностики з іншими дисциплінами.
8. Розкрийте суть поняття „етичні принципи психодіагностичного обстеження в клініці”.
9. Назвіть категорії мультимодальності клінічної психодіагностики.
 10. Чим відрізняється самоспостереження від стороннього спостереження?
 11. Які ви можете назвати критерії вибору методів дослідження?
 12. Оцінювання ефективності психокорекційного та психотерапевтичного впливу.
 13. Що таке традиційні конструкти та комплексні конструкти?
 14. Дайте визначення поняттям медичний та психологічний анамнез.
 15. Розкрийте зміст терміна “психологічний анамнез хвороби”.
 16. Що включає в себе психологічний анамнез життя?
 17. Які теми збору психологічного анамнезу ви можете назвати?
 18. Якими є способи збору психологічного анамнезу?
 19. У чому полягає відмінність між найближчим психологічним катамнезом і віддаленим катамнезом?
 20. Які завдання спостереження?
 21. Як ви будете здійснювати реєстрацію спостереження?
 22. Назвіть функції клінічного інтерв'ю.
 23. Які ви знаєте прийоми та принципи проведення клінічного інтерв'ю?
 24. Назвіть етапи проведення клінічного інтерв'ю.

25. У чому полягає специфіка проведення клінічного інтерв'ю з сім'єю?
26. Що являють собою цілі та структура оцінного інтерв'ю з сім'єю?
27. Назвіть чотири етапи клінічного інтерв'ю з сім'єю.
28. Чи могли б ви назвати десять основних запитань інтерв'ю з сім'єю?
29. Які обставини вибору психологічних тестів?
30. Що таке принцип зростаючої складності, агравація, симуляція?
31. Назвіть способи визначення надійності та критерії валідності тестів?
32. Які ви знаєте особистісні тести?
33. Що таке проєктивні тести?
34. Які є форми проведення психологічних тестів?
35. Чи висовуються вимоги до психодіагностичних вимірювань у клініці?
36. Назвіть методів психодіагностики уваги, сприйняття, відчуття в умовах клініки.
37. У чому полягає зміст роботи клінічного психолога з методиками діагностування особливостей уваги, сприйняття, відчуття?
38. Назвіть методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.
39. Якими є методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів мислення?
40. Якою є класифікація основних методів психодіагностики інтелекту?
41. Який тест є основоположником сучасних методів визначення рівня інтелекту?
42. У чому полягає робота психолога з конкретними тестами визначення рівня інтелекту: тестом Г. Айзенка, тестом Дж. Равена?
43. Якою є технологія використання методики Д. Векслера ?
44. Розкрийте суть явища проєкції.
45. Які ви знаєте види проєкції?
46. Назвіть переваги й недоліки проєктивних тестів.

47. Якими є форми особистісних опитувальників та представлення їх результатів?

48. У чому полягає типологія акцентуацій характеру за К. Леонгардом та А. Є. Лічко?

49. Які особливості роботи з “Опитувальником для дослідження акцентованих особливостей особистості”?

50. Які проблеми підлітка можна виявити за допомогою ПДО?

51. Назвіть особливості роботи з опитувальниками для скринінгу неврозів.

52. Охарактеризуйте спільні ознаки різних дезорганізуючих станів та механіки різних станів розладів.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або логічно завершених розділів чи модулів (проміжний контроль). Після вивчення даної дисципліни використовується така форма контролю, як залік.

1. Витоки клінічної психодіагностики як науки.
2. Передісторія клінічної психодіагностики.
3. Взаємозв'язок клінічної психодіагностики з іншими науками.
4. Визначення предмету клінічної психології як психологічної дисципліни.
5. Основні завдання клінічної психодіагностики: одержання даних для діагностики.
6. Функції клініко-психологічної діагностики: опис, класифікація, пояснення, прогноз, оцінка.
7. Мета діагностичного процесу.
8. Схема проведення діагностичного процесу.
9. Історичні передумови клінічної психодіагностики.
10. Місце клінічної психодіагностики як дисципліни серед наук, які вивчають закономірності та стереотипи розвитку психічних захворювань.
11. Етика психодіагностичного обстеження в клініці.
12. Індивідуальна діагностика й діагностика міжособистісних систем.
13. Фіксація даних у природному оточенні.
14. Проблематика мультимодальності.
15. Категорії мультимодальності клінічної психодіагностики.
16. Площина даних.

17. Біологічна/соматична площина даних. Психічна/психологічна площина. Соціальна площина. Екологічна площина.
18. Джерела даних.
19. Самоспостереження. Стороннє спостереження.
20. Методи дослідження. Розширені методи. Звужені методи.
21. Експериментально-психологічні методи дослідження. Критерії вибору методів дослідження.
22. Конструкти/функційні сфери. Традиційні конструкти. Комплексні конструкти.
23. Поняття анамнезу.
24. Медичний та психологічний анамнез.
25. Психологічний анамнез хвороби.
26. Психологічний анамнез життя.
27. Темати збору психологічного анамнезу.
28. Способи збору психологічного анамнезу. Об'єктивний анамнез.
29. Психологічний катамнез. Найближчий катамнез. Віддалений катамнез.
30. Спостереження за поведінкою хворого.
31. Завдання спостереження. Реєстрація спостереження.
32. Клінічне інтерв'ю.
33. Функції клінічного інтерв'ю.
34. Методологічні прийоми проведення клінічного інтерв'ю.
35. Принципи клінічного інтерв'ю.
36. Етапи проведення клінічного інтерв'ю.
37. Клінічне інтерв'ю з сім'єю.
38. Цілі та структура оцінного інтерв'ю з сім'єю.
39. Чотири етапи клінічного інтерв'ю з сім'єю.
40. Десять основних запитань інтерв'ю з сім'єю.
41. Правила психологічного спостереження.

42. Основні принципи й методи психологічного дослідження „Внутрішньої картини хвороби”.

43. Застосування факторного аналізу при створенні тестів.

44. Адаптація і розробка опитувальників.

45. Обставини вибору психологічних тестів.

46. Принцип зростаючої складності при тестуванні. Агравация. Симуляція.

Псевдодеменція.

47. Стандартизація, репрезентативність тестового інструментарію.

48. Надійність тесту. Способи визначення надійності тестів.

49. Валідність тесту. Нозологічна валідність тесту. Критерії валідності.

50. Особистісні тести.

51. Проективні тести.

52. Форми проведення психологічних тестів.

53. Основні вимоги до психодіагностичних вимірювань у клініці.

54. Класифікація основних методів психодіагностики уваги, сприйняття, відчуття.

55. Робота психолога з методиками діагностування особливостей уваги, сприйняття, відчуття.

56. Діагностика кількісних і якісних порушень відчуттів.

57. Діагностика порушення сприймання: характеристика й види агнозій.

58. Порушення уваги й особливості їх проявів.

59. Цілеспрямований анамнез і діагностика сприймання.

60. Методи дослідження порушень уваги.

61. Методи дослідження особистісного компонента пам'яті.

62. Проблема забування намірів. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.

63. Методи перевірки мнемічних функцій.

64. Тести на впізнавання і відтворення.

65. Асоціативні тести.
66. Діагностики порушення процесів узагальнення та абстрагування.
67. Діагностика порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.
68. Діагностика порушення мотиваційного компоненту мислення.
69. Порушення розумової працездатності.
70. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів мислення.
71. Класифікація методів діагностики мислення.
72. Клінічне інтерв'ю як метод діагностики розладів мислення і можливостей вирішення проблем.
73. Класифікація основних методів психодіагностики інтелекту.
74. Тест Біне-Сімона – основоположник сучасних методів визначення рівня інтелекту.
75. Робота психолога з конкретними тестами визначення рівня інтелекту: тестом Г. Айзенка, тестом Дж. Равена.
76. Технологія використання методики Д. Векслера у вивченні інтелекту особистості.
77. Основні підходи до вимірювання інтелекту.
78. Розподіл тестових оцінок інтелекту.
79. Інтелект та особистість. Особливості вимірювання інтелекту.
80. Розподіл тестових оцінок інтелекту.
81. Особливості вимірювання інтелекту.
82. Види особистісних опитувальників.
83. Форми особистісних опитувальників та представлення результатів.
84. Достовірність особистісних опитувальників та фактори, які впливають на неї.
85. Фальсифікація та установки на відповіді. Розуміння питань та варіативність відповідей.

86. Узагальнений аналіз факторів, які детермінують відповідь.
87. Особистісні опитувальники та теорії особистості.
88. Характеристики особистісних опитувальників FPI, MMPI.
89. Особливості роботи з методикою експериментального дослідження рівня домагань Ф. Хоппе.
90. Робота з методиками: особистісний опитувальник Айзенка, САН.
91. Типи акцентуацій характеру за К. Леонгардом та А. Є. Лічко.
92. Принципи акцентуацій властивостей характеру й темпераменту.
93. Особливості роботи з „Опитувальником для дослідження акцентованих особливостей особистості”. Профіль особистісної акцентуації.
94. Робота з „Патохарактерологічним діагностичним опитувальником (ПДО)”.
95. Різні ступені вираженості психопатій і акцентуацій характеру. Типи акцентуацій характеру за Лічко.
96. Особливості використання ПДО.
97. Виділення проблем підлітка за допомогою ПДО.
98. Особливості роботи з опитувальниками для скринінгу неврозів: „Шкала депресії”, „Методика діагностики рівня соціальної фрустрованості”, „Методика експрес-діагностики неврозу”, „Методика діагностики соціально-психологічної адаптації”, „Шкала реактивної і особистісної тривожності”.
99. Спільні ознаки різних дезорганізуючих станів. Механіка різних станів розладів.
100. Методи та методики психодіагностики свідомості.
101. Дослідження акцентованих особливостей особистості.
102. Методи діагностики порушень поведінки дітей.
103. Діагностична розмова з батьками при реєстрації порушень поведінки.
104. Діагностика невротичних порушень.
105. Диференційна діагностика невротичних розладів.

106. Тести для діагностики депресивної симптоматики.
107. Проекція – від феномену до принципу дослідження.
108. Проективна гіпотеза та проективні методики.
109. Види і класифікація проективних методик. Роль стимулу в проективних методиках.
110. Теоретичне обґрунтування проективного підходу до діагностування особистості. Підсвідоме та проективні методики.
111. Особливості розробки, застосування та використання результатів проективних методів.
112. Методика Г. Роршаха.
113. Методика Г. Мюррея.
114. Методика С. Розенцвейга.
115. Тест М. Люшера.
116. Методика „Незакінчені речення”.
117. Методика „Семантичний диференціал”.
118. Малюнкові тести та їх роль у клінічній психодіагностиці.
119. Робота психолога з тестом „Намалюй людину”.
120. Методика „Неіснуюча тварина”.
121. Проективна методика „Дім-Дерево-Людина”.
122. Історія і передісторія проективної психодіагностики.
123. Особливості розробки, застосування і використання результатів проективних методів.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ

Система перевірки та контролю знань включає участь студентів в інтерактивному процесі під час проведення лекційних, практичних та лабораторних занять, а також виконання ними самостійної роботи. Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється в балах від 1 до 100 за такими критеріями:

Бали	Завдання	Термін
20	Якість і кількість участі в роботі лекційних, практичних і лабораторних занять: якість коментарів, пояснення добре зрозумілого матеріалу для тих у групі, хто не зрозумів. Відвідування кожного заняття – 12 балів; активна участь – 3 бали. Хто пропустив заняття, виконує таке завдання: принести дві сторінки набраного матеріалу (шрифт – 14, відстань – 1,5) за пропущеною тематикою	Постійно
20	Представлення підготовленого матеріалу (усні доповіді) за тематикою самостійної роботи	Практичні заняття
20	Представлення звіту про проведене дослідження	Лабораторні заняття
40	Правильна, повна та ґрунтовна відповідь на запитання до заліку	Завершення курсу (залік)

Підсумковий залік виставляється, якщо студент отримав сумарну рейтингову оцінку 71 - 100 балів. У разі отримання рейтингу 37 - 70 студент складає додаткову залікову перевірку за питаннями до заліку. У разі негативної оцінки або низького рейтингу (менше 37 балів) студент не допускається до залікового контролю і за встановленим графіком відпрацьовує всі види й форми контрольних заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алейникова С. М. Сравнительное исследование формирования мышления у детей, больных шизофренией, с разными типами дизонтогенеза // Экспериментально-психологические исследования патологии психической деятельности при шизофрении. - М.: Б. и., 1982. - С. 106 - 122.
2. Альманах психологических тестов. - М.: КСП, 1996. - 400 с.
3. Анастаси А. Психологическое тестирование: В 2-х кн. - М.: Педагогика, 1982. - Кн. 1. - 316 с.; Кн. 2. - 293 с.
4. Анохин А. М. Медицинская социология и проблема человека // Вести АМН СССР. 1980. - №4. - С. 36 - 42.
5. Белая И. И. Методика Роршаха и ее применение при исследовании больных эпилепсией: Метод. рекомендации. - М.: Б. и., 1978. - 75 с.
6. Белый Б. И. Тест Роршаха. Практика и теория / Под ред. Л. Н. Собчик. - СПб.: Дорваль, 1992. - 200 с.
7. Березин Ф. Б., Мирошников М. Р., Рожанец Р. В. Методика многостороннего исследования личности (в клинической медицине, психогигиене). - М.: Б.и., 1976. - 176 с.
8. Блейхер В. М., Крук И. В. Патопсихологическая диагностика. - К.: Здоров'я, 1986. - 140 с.
9. Буленко Т. В., Мушкевич М. І., Федоренко Р. П. Діагностика особистості в практичній діяльності психолога: Наук.-метод. посібник. Луцьк: Вежа, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 1996. - 331 с.
10. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике / Отв. ред. С. Б. Крымский. - К.: Наук. думка, 1989. - 200 с.
11. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в клинической психологии (на основе метода Роршаха): Монография. - К.: Б. и., 1979. - 176 с.
12. Вайзе К., Воловик В. М. Функциональный диагноз как клиническая основа восстановительного лечения и реабилитации психически больных /

- Клинические и организационные основы реабилитации психически больных.
- М.: Б. и., 1980. - С.152 - 206.
13. Воловик В. М. Семейные исследования в психиатрии и их значение в реабилитации больных. - М.: Б. и., 1980. С. 207 - 267.
14. Гильяшева И. Н. Вопросники как метод исследования личности в клинике // Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. - Л.: Б. и., 1983. С.62-80.
15. Гильяшева И. Н. Проективные методы // Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Б. и., 1983. - С.116 - 144.
16. Гильяшева И. Н., Собчик Л. Н., Федорова Т. Л. Стандартизованный клинический личностный вопросник (адаптированный вариант ММРІ). – Л.: Б. и., 1982. – 224 с.
17. Губачев Ю. М., Стабровский Е. М. Клинико-физиологические основы психосоматических соотношений. – Л.: Б. и., 1981. – 126 с.
18. Гуревич К. М. Психологическая диагностика. – М.: Б. и., 1981. – 123 с.
19. Диференційна діагностика неврозів: Методичні рекомендації. Діагностика індивідуально-типологічних відмінностей в курсах диференційної та клінічної психології / Упоряд.: Кардаш В. В., Кардаш Н. І. – Луцьк, 2000. - 75 с.
20. Зайцев В. П. Храмельашвили В. В. Психологическая реабилитация больных инфарктом миокарда: опыт подготовки кадров // Психол. журн. – 1982. - №2. - С.145 - 146.
21. Захаров А. И. Психотерапия невротиков у детей и подростков. – Л.: Б. и., 1973. - С. 27-39.
22. Захаров А. И. Психотерапия невротиков у детей и подростков. - М.: Медицина, 1982. - 214 с.
23. Зачевицкий Р. А. Психология и поведенческая психотерапия // Психология и медицина. - М.: Б.и., 1978. - С.200 - 204.

24. Зейгарник Б. В., Рубинштейн С. Я. Экспериментально-психологические исследования в медицине // Психология и медицина. - М.: Б.и., 1987. - С. 37 - 42.
25. Кабанов М. М., Личко А. Е., Смирнов В. М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. - Л.: Медицина, 1983. - 312 с.
26. Кабанов М. М., Карвассарский Б. Д. Актуальные задачи медицинской психологии // Психология и медицина. М.: Б. и., 1978. - С. 20 - 24.
27. Каган В. Е., Лунин И. И., Эткинд А. М. Цветовой тест отношений в клинике детских болезней // Социально-психологические проблемы реабилитации психических больных. – Л.: Б.и., 1984. – С. 150 - 158.
28. Клиническая психология / Под. ред. М. Перре, У. Баумана. - СПб.: Питер, 2002. - 1312 с.
29. Конончук Н. В., Мягер В. К. Профилактика эмоционального стресса // Эмоциональный стресс и пограничные нервно-психические расстройства. Л.: Б.и., 1977. - С. 140 - 146.
30. Коржова Е. Ю. Человек болеющий: личность и социальная адаптация. (Психодиагностическое исследование больных с приобретенными пороками сердца): Монография. - СПб.: Б. и., 1994. - 190 с.
31. Кудряшов А. Ф. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации. - Петрозаводск: Петроком, 1992. - 318 с.
32. Лакосина Н. Д., Ушаков Г. К. Учебное пособие по медицинской психологии. – Л.: Б. и., 1976. – 306 с.
33. Личко А. Е., Иванов Н. Я. Медико-психологическое обследование соматических больных // Журн. невропатол. и психиатр. – 1980. - Вып. 8. - С. 1195 - 1198.
34. Логинова Г. П. Опросники в психологической диагностике личности // Психологическая диагностика. Проблемы и исследования. - М.: Б. И., 1981. – С. 95 - 107.

35. Мельник А. П. Сучасні проблеми клінічної психології: Метод. рекомендації для студ. ф-ту психології. – Луцьк: Вежа, Волин. дерд. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 69 с.
36. Методики психодіагностики в учебно-воспитательном процессе / Гришин В. В., Лушин П. В. - М.: ИКА „Москва”, 1990. – 64 с.
37. Методики психодіагностики в спорте: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. 03.03. „Физ. Культура” / В. Л. Марищук, Ю. М. Блудов, В. А. Плахтиенко, Л. К. Серова. - 2-е изд., доп. и испр. - М.: Просвещение, 1990. – 256 с.
38. Общая психодіагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. - М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
39. Основы психологии. Практикум / Ред.-сост. Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Дону: Феникс, 1999. – 576 с.
40. Основы психодіагностики / Под. ред. А. Г. Шмелева. - М.: Ростов н/Дону: Феникс, 1996. – 554 с.
41. Остер Д., Гоулд П. Рисунок в психотерапии: Метод. пособие для слушателей курса “Психотерапия”. - М.: Б. и., 2000. – 200 с.
42. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В. М., Крук Й. В. - К.: Здоров'я, 1986. - 280 с.
43. Платонов К. К. Психологический практикум. - М.: Б. и., 1980. - 165 с.
44. Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других / Сост. Р. Римская, С. Римский. - М.: АСТ-ПРЕСС, 1999. - 376 с.
45. Практическая психодіагностика: Методики и тесты: Уч. Пособие / Ред.-сост. Д. Я Райгородский - Самара: Изд. дом „Бахрах”, 1998.- 672 с.
46. Психологические тесты / Сост. Ахмеджанов З. Р. – М.: Б. и., 1996. - 320 с.
47. Психолого-педагогічна допомога дітям з акцентуаціями характеру. – Вінниця, 1996. - 50 с.
48. Рожнов В. Е., Либих С. С. Психотерапия в клинике внутренних болезней // Руководство по психотерапии / Под ред. В. Е.Рожнова. - Ташкент, 1979.

- С. 525 - 540.
49. Романова Е. С., Потемкина С. Ф. Графические методы в психологической диагностике. - М.: Дидакт, 1992. – 256 с.
50. Романова Е. В., Сытько Т. Н. Проективные графические методики. - Ч.1, 2. - СПб.: Б. и., 1996. – 140 с.
51. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособие. - М.: Владос, 1995. – 529 с.
52. Собчик Л. Н. Тест восьми влечений Сонди и его модификация. - М.: Фолиум, 1996. - 96 с.
53. Соколова Е. Т. Проективные методы исследования личности. – М.: Б. и., 1980. – 160 с.
54. Теория семейных систем Мюррея Боуена: Основные понятия, методы и клиническая практика. – М.: Когито-Центр, 2005. – 496 с.
55. Федоренко Р. П. Методичні рекомендації до проходження психодіагностичної практики в клініці. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. Держ. у-ту ім. Лесі Українки, 2005. – 130 с.
56. Федоренко Р. П. Практикум із психологічного консультування: тренінг консультативних навичок. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. у-ту ім. Лесі Українки, 2005. – 96 с.
57. Федоров В. Д. Психодіагностика особистості в системі диференціації: Наук.-метод. зб. - Хмельницький: РВВ, 1993. - 350 с.
58. Фридман Л. М., Пушкина Т. А., Каплунович И. Я. Изучение личности учащегося и ученических коллективов: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1988. - 236 с.
59. Фурман А. В. Психодіагностика інтелекту в системі диференціації навчання: Кн. для вчителя. – К.: Освіта, 1993. – 224 с.
60. Эдемиллер Э. Г., Юстицкий В. Семейная психотерапия. - Л.: Медицина, 1990. - 189 с.

61. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. - СПб: Питер, 1999. – 656 с.
62. Hammer E. F. Clinical applications of projective drawings. - Springfield, Illinois: Charles C. Thomas, 1967. – 226 p.
63. Harris D. B. Children's drawings as measures of intellectual maturity. - New York: Harcourt, Brace, and World, 1963. – 132 p.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план вивчення дисципліни ”Клінічна психодіагностика”	6
Програмний зміст дисципліни „Клінічна психодіагностика” за темами	8
Стислий зміст практичних занять	13
Стислий зміст лабораторних занять	17
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів	23
Запитання для самоконтролю	26
Орієнтовні питання до заліку	29
Система оцінювання знань із дисципліни	35
Список літератури	36